

Književnost.

Knjižnica za mladino. (Ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“. Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabršček; cena snopiču 20 kr., naročnikom za 12 snopičev 1 gld. 80 kr.)

Hvalevreden nálog dala si je „Zaveza“ hoteti izdavatí „Knjižnico za mladino“. Nihče ne bode trdil, da imamo Slovenci že dovolj mladini primernih knjig, nasprotno — vsakdo mora priznati, da jih nam nedostaje. Slovensko učiteljstvo je zatorej z veseljem pozdravilo ukrep „Zaveze“, da hoče ona našo književnost pomnoževati z izdavanjem mladinskih spisov. Dvanajst snopičev namerava vsako leto poslati med slovensko mladež; v koliko iztisih — to je seveda odvisno od naročnikov, pa tudi — od kakovosti knjig.

Začetek tega podjetja je storjen. Prvi snopič je zagledal beli dan in o njem hočem tu nekoliko spregovoriti. Prvi snopič obsega dvoje povestij: „Dva brata“ in pa „Milosrčna Zorana“. Prvo je prevel iz laščine Dušan Mladinski, drugo pa iz nemščine Janko Lebán. Vsebina prve je v kratkem ta: Skalar, imovit trgovec v mestu G. je imel dva sina. Janez — starejši je bil malopridnež; Jožef — brat njegov — pa je bil priden. Vsi poskusi starišev, da bi Janeza poboljšali, bili so zaman. Deček je postajal čim dalje hudobnejši. Uhajal je od doma, hoteti si med svetom poiskati sreče. Prvikrat so ga stariši dobili kmalo nazaj, drugokrat ga je rešil brat Jožef iz vode, v katero je padel pri svojem begu. Tretjikrat pa se mu beg posreči v družbi nekega malopridneža. Doma je pustil pismo, v katerem naznanja starišem, da hoče v Ameriko. No, tako daleč nista prišla. Zunanjkalo jima je denarja. Janez je obžaloval svoj korak, a upal se ni domú; bil je popolnoma v pesteh svojega druga. Hudobnež ga je vedel pa tudi dobro vporabljalí. Kot glumač je hodil po svetu, Janeza pa je napravil v „pajaca“ ter vadil „vratolomne skoke delati“, po vrvi hoditi i. t. d. Pri tem uku je dobil marsikatero „batino“, za hrano pa le kruha in vode. Več let je preživel na ta način. Slednjic ga pregovori mlad pomorsčak, da se poda proti domu z ladjo, na kateri je taisti služboval. Toda vihar zanese ladjo do „marokanskih bregov“, kjer jo napadejo morski roparji. Mnogo mornarjev je bilo ubitih, mnogo ranjenih. Mrtve, smrtno ranjene in starce so pustili roparji na ladji, katero so potem potopili, mlajše in trdnjše — med njimi tudi Janeza — so pa z drugim blagom vred spravili na svojo ladjo. Kmaló na to pa vrže vihar tudi to ladjo na skalo, ob kateri se razbije. Vsi potonijo samo Janez se reši na peščen breg, kjer ga čez pet dni najde njega brat Jožef. Izkúšen in poboljšán se vrne k svojim starišem.

Kakor je iz teh kratkih podatkov razvidno, je povest zanimiva in otroci jo bodo gotovo radi čítali.

Druga povest „Milosrčna Zorana“ je dokaj krajša pa tudi unaj zanimiva.

Rakitniški grajščak vzel je siroto Zorano za svojo, ko mu je smrt vzela ženo in dva sinka. Nekega dné stopí Zorana v „konjušnico“ (konjak). Tu hoče pogladiti konja, ta pa jo udari, da se nezavestna zgrudi na tla. Razjarjeni grajščak zapodi vsled tega hlapca Miho z ženo vred iz službe, da si je bil nedolžen. Ko Zorana okreva, prosí grajščaka, da bi Miho vzel zopet v službo, a ta noče o tem nič slišati; pač pa mu pošlje skrivaj nekaj denarja z zagotovitom, da mu bode toliko dajal vsak mesec. Zorana ni o tem ničesar vedela. Bolelo jo je, da živi Miha v pomanjkanji radi nje. Spomni se, da ima isti sina-uradnika v mestu, kateri se pa za svoje stariše prav nič ni brigal. Temu piše, ter ga opominja otroških dolžnosti do starišev. To ga gane, poda se k Mihi. Ta spozna pisavo Zorino, ter hiti s sinom k Zorani zahvalit se jej na tej milosrčnosti. Zorano postopanje je tudi grajščaka toliko omehčalo, da je vzel Miho in njega ženo zopet v službo.

Kar se torej vsebine tiče, sta obe povesti primerni pa tudi poučni mladini. V tej zadevi je „ocenjevalni odbor“ pravo pogodil; nikakor pa ni spolnil svoje dolžnosti glede jezika.

Odkritosrčno povemo, da smo v tej zadevi pričakovali mnogo mnogo več, kakor smo našli. Ker je izdavanje „Knjižnice za mladino“ saj posredno podjetje „Zavezino“, sme pač vsak učitelj zahtevati, da so spisi, kateri se pošiljajo pod njenim imenom med svet — **popolni!!** A temu ni tako! Jezik „Dušana Mladinskega“ je dokaj nekreten, na mnogih mestih slovniško napačen, stilizacija slaba posebno v prvi povesti.

V dokaz tem trditvam naj navedem naslednje: G. Dušan Mladinski piše dosledno „ljubezniv — ljubeznivo — ljubeznivost“, da si je vsakemu učencu četrtega razreda znano, kako se imata končnici „njiv“ in „ljiv“ pisati. Zdavnej je tudi že dognano, da je edino le prav „pouk“ in „poučen“ vendar pa piše on „poduk“ (str. 4) in „podučen“ (str. 8). Samovoljno uriva samoglasnike v besede, v katerih ne smejo biti. On piše: — — — vedno se je držal kiselo* — — — „giberalgarsko“ — — — „čemereno“! Izpušča pa drugod samoglasnike, kjer bi jih ne smel n. pr. „možiclja, ladje, vrveo“ (mesto: možicelja, ladije, vrvico). Slovnično napačno je nadalje: „Gospa Skalarjeva je po izginolnem sinu“ . . . ravno tako tudi . . . „hišo očetno“ (str. 33 in 46). Germanizem je: . . . „maša je pri koncu“ (die Messe ist zu Ende).

Tudi ne vem, zakaj piše na str. 19. . . . „da je moral ostati bolni mu brat Janez doma“ . . . , na strani 20 . . . „pa tudi brat mu Jožef ne bil bi trpel, da bi se kdo šalil, z bratom mu Janezom!“, na str. 25. „Zakaj (mesto kajti) oproščeni deček objame do-brega si brata“ . . . Stran 35. Le ljubeznivost (!) dobrih mu starišev . . . On piše „vzrok“ mesto uzrok, vseh mesto „uspeh“ i. t. d.

O slabi stilizaciji naj pričajo naslednji stavki: Na strani 18: „Vedeti morate, da jesti preveč slaščic, ni dobro, če so tudi dobre in sveže“. Na str. 25. Ko so drugi otroci odhajali, Jožef ni ostal . . . Na str. 27. Janezu pa so bili vsi ti lepi opomini „skoz eno uho notri, skoz drugo ven“. Na strani 33. „Toda strah, ki je dečka imel, je bil tolik, da dalje časa ni mogel priti k zavesti“ (Kdo — strah?) Na strani 41. „On da bi se udal strogemu delu v taki šoli?“ Stran 48. „Kakor se je dalo sklepati iz vsega, zviti tat, ki je vedel za vse slabosti Janezove, uporabil je lepo priliko, ter iz dečka izvlekel (!) vse, kar mu je bilo potrebno znati, da je tatvino lahko izvršil“. Str. 57. Janezu, to vi-dečemu, šumela (!) je mrzla (!) groza po kosteh i. t. d.

Izraz „sluzinčad“ se rabi le v poniževalnem, zaničevalnem pomenu, kar pa v tej knjigi ni na mestu. Okoren je tudi izraz „malodoberni“, „malodobernega“, „malodobernemu“ in „malodobernik“ mesto malopriden in malopridnež. „Ravno tako tudi „brodolo-m“ (= Schiffbruch) in „brodolomne ladje“ (!).

To so nekatere napake; a poleg teh je še mnogo drugih. Gospôda! — tako se ne piše! Mi potrebujemo knjig za mladino, a potrebujemo dobrih ne slabih!

Proti izdavanji takih knjig pod imenom „Zaveze“ moramo protestovati, kajti knjigo bi imel pregledati ocenjevalni odbor! Kaj naj si misli svet o njem, ako se izda pod nje-govim nadzorstvom tako pomanjkljiva knjiga! V odboru so učitelji in ne bomo se smeli čuditi, ako se bode nam predbacivalo, da nismo zmožni slovenščine! Tu se gre za našo stanovsko čast, zato pričakujemo, da bode drugi snopič te knjižice boljši od prvega.

Pripoznamo pa, da je podjetje potrebno vsestranske podpore. S temi vrsticami nismo nikakor hoteli stvari škodovati — pač pa koristiti. Sami s seboj moramo biti strogi, sicer bodo drugi z nami! Prepričani smo, da bode od slej naprej „Knjižnica“ zadostila vsem zahtevam! Torej sezite urno po njej in širite jo med slovensko mladino!

L.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Občini zbor Slovenskega učiteljskega društva.) (Konec.)
Ako Vam še povem, da se je „Učit. Tov.“ tiskal v prvih dveh mesecih v 800 izvodih ter